Utrecht University Library
Partner in Science
Universiteit Utrecht

Antwordt vande heeren Staten generael der vereenichde Nederlantsche Provincien, ghegheven in sGravenhaghe den xxvii Maij 1594

https://hdl.handle.net/1874/8966

25

Antwoordt
Vande Heeren Staten gene-
rael der vereenichde Nederlantſche Prouincien / ghe-
ghenen in ſGrauenhaghe den xxviij. Maij 1594. Op ſeker Miſſiue vanden Eertzhertoge van Oostenrijcke/aende ſelue Heeren Staten ghеſchreuen opten ſeſten Mey daer voor/ende de Propoſitie daer wt den xvj^en. vande ſelue Maent/ter vergaderinghe vande voorſz. Heeren Staten ghedaen.

IN ſGRAVENHAGE,
By Aelbrecht Heyndricſz. Drucker Ordinaris der Heeren Staten ſlandts van Hollandt. x CIIII.

Antwoordt van den Heeren Staten Generael der vereenichde Nederlantſche Prouincien / Ghegheuen in ſGrauenhage den xxvij. Maij 1594. Op ſeker miſſiue vanden Eertſhertoge in Oſtenrijck/ etc.

DJe Staten generael der ghe-vnieerde Nederlanden / Jn haerlieder vergaderinge gheopent/ eñ geleſen hebbende den brief vanden Doorluchtichſten/ Hoochghebooren Voorſt Erneſtus/ Eertzhertoghe van Oſtenrijck/ Hertoge van Bourgoignen/ etc. Gheteechetteert / ende beſloten mettet Cachet van zijne Hr. gedateert binnen Bruſſel den vj. dach der loopender maent Meye/ Den xij. der ſelver maent doen ontfangen wt handē van Mrs. Otto Hartius/ende Jeronimus Coomans Rechtſgheleerden. Ende opte inſinuatie den ſelven des anderē daechs als den xiij. gedaen/ den xvj. daer na inde voorſz haerlieder vergaderinge gehoort/ tgene zylieden voorder in laſt hadden/ vermogens de clauſule inden voorſz brief geinſereert/ by henlieden ſchriftelick ouergeleuert/ hebben na rijpe examinatie vanden voorſz brief eñ geſchrifte/ om zijne Hr. van hare oprechte goede intentie openinge te doen. Verclaert/ ende verclaren by deſen/ dat vanden tijt af zylieden wt hoochdringenden noot voor de behoudenisſe der Nederlantſche vryheyden/ eenſamentlick de Priuilegien/ eñ gherechticheden der ſelver int generael eñ der Prouincien/ Leden/ Steden/ eñ Ingeſetenē van dien int particulier/ eñ tot afweeringe der Spaenſche tyrannie/ ende hooueerdige heerſchappie ouer de conſcientien/ lichamen / eñ goederen vande ingheſetenen der Nederlanden/ hare vrouwen eñ kinderen/ de wapenen hebben aenghenomen/ hare meeninghe/ ende intentie altijts gheweeſt is / ende noch is d'ſelue/ met Godes hulpe jegens den Spaignaerts ende hare adherenten te gebruycken/ met een vaſt vertrouwen dat den almogenden goeden Godt haere goede/ ende rechtveerdighe intentie (die hoe langher/ ſo meer bevondē wort niet alleene den welſtant der Nederlanden/ maer oock den ſtaet van alle nabuere Coninghen / Princen/ eñ Republycken aen te gaen) met zijnē Goddelicken zegen ſal voor-

deren/ghelijck zy lieden oock hebben bevonden/ wesende deur Gods crachtige handt niet alleen hare middelen / eñ voornemen gesegent/ maer oock de herten vande nagebuere Coningen / ende Princen tot hanthoudinge vande voorsz hare nootelicke eñ oprechte intentie beweecht/waer van sylieden de eere/eñ lof God den Heere Almachtich toeschrijuen/ende hen op zijne Goddelijcke Ma^t. onveranderlicke macht vertrouwende/verwachten van zijne handt eñ goethept/ een goede loffelicke wtcompste deser beswaerlicke oorloge/hebbende een vaste hope/dat zylieden den Nederlanden int generael haest sullen sien vereenicht/eñ in haren ouden fleur eñ prosperitept gestelt/ daer na zy oock dies te meer haken eñ verlangen/om dat sy beproeft/ende versocht hebben/eñ ouer sulcx noch seer wel ghedencken die commoditepten/gemaken eñ lieflicheden vandē Vrede/Ruste eñ Eenichept/ eñ daerentegen ghevoelen die incommoditepten/ongemaken eñ ongenuchten vanden oorloge. Waer ghelijck zy syne H^t. vande verclaringhe van zijnen goeden wille / ende affectie ten selven eynde inden voorsz brief verhaelt/eñ allen den genen die oprechtelick totte voorsz ruste/eenichept eñ prosperitept der Nederlandē geaffectioneert zijn/ seer bedancken. Soo hebben zylieden oock groote redenen hen voor God den Heere Almachtich/eñ alle die werelt te beclaghen ouer den genen die noch langer met lusten/eñ onder tpretext van vrede soecken te verghieten het onnoosel bloet der Christenen/ eñ te voorderen der Nederlanden ruine/ende onderganck/ waertoe by den Spaenschen Raedt (hem nv hoochst in alle manieren / van dese geoffenseert houdende) soo seer ghearbeyt wort/als opt te voren / gebruyckende daer toe de wreetste/schandelicste eñ onbehoorlickste proceduren die men niet en behoort te bedencken/ende veel min tot onderganck eñ ruine deser Landen te attenteren/aenghesien alle de werelt bekent is / hoe bezwaerlick deselue totte extremitepten daerinne de saecken staen / gecomen zijn/namelick dat het verstortten deur beuls handen van het onnoosel bloet van vele duysenden onnoosele menschen / soo wel vrouwen/als mans van alle qualitept̄/daeronder zijn geweest eenige vande principale Heeren vanden Lande/ die violatie vande principaelste Vryheyden / Privilegien ende gherechticheden der Nederlanden/Leden eñ Steden van dien int generael ende particulier/vele moorden/branden/violentien/exactien/concussien/eñ andere enorme

ende

eñ exercable daden. Na ſeer vele Remonſtrantien/ Supplicatien/ ſelfs met beſendinghen van eenige Nederlantſche Heeren in Spaignien/ als namentlick mede onder anderen den Marquis van Berghen/ eñ Heere van Montigny/ die daer ouer qualick zijn ghevaren/ eñ tegen alle volckeren Rechten getracteert/ oock interceſſien van groote Potentaten te vergheefs ghedaen/ ten eynde de Nederlanden/ Leden/ Steden/ ende goede ingheſetenen der ſelver by hare oude loffelijcke Vryheyden/ Privilegien eñ gherechticheden ghelaten/ eñ de tyrannie ouer de conſcientien/ lichamen/ eñ goederen der Spaenſche natie/ eñ hare adherenten afgedaen mochte worden/ henlieden totte voorſz extremiteyten ghebracht hebben/ Ende daeromme ſal zijne Hr. ten beſten ghelieven te verſtaen/ dat de Staten voorſz in een ſaecke den welſtant deſer Landen/ ende behoudeniſſe der goede Ingheſetenen van dien ſoo hoochlick importerende met alle goede inſichten ende ouerweghinge van tgene te voren in gelijcke ſaecken ghepalleert is/ ende ſich alſnv openbaert/ procederen/ Ende dat zylieden niet haeſt en kunnen gelooven/ veel min hen verſekert houden op tgene men ſept vande veranderinge der humeurē des Spaenſchen Raets. Alſo gelijcke veranderingen wel meer apparent zijn geweeſt/ eñ eenſdeels gelooft met groote ſchade van deſe landen. Want int beghin deſer oorloge was de wreethept der Spaignaerden ſoo groot/ dat al omgebracht wiert/ dat in haer ghewelt quam/ eñ voor een ſoo heerlijcke ſake (als is de conſeruatie des Vaderlants jegēs wtheemſche tyrannie) pet met raedt ofte daet gedaen hadde/ eñ datmen niet alleen de platte Landen/ maer oock vele principale Steden met moort/ rooff/ brant/ eñ andere grouwelijcke exercable eñ ongehoorde dadē tracterende ter tijt toe men van deſer zijde decreteerde jegens den Spaignaerts eñ hare adherenten/ die in handen quamen/ ghelijck recht te gebruycken/ om alſo henlieden metter daet te thoonē/ dat by die van deſer zijde geen minder herte noch couraige en was/ om hare rechtveerdige ſake te verdedigen/ als by henlieden om deſe landen te verdrucken/ gelijck zylieden oock wel mogen verſekert zijn/ dat by hen tot deſer landen crenckinge niet en ſal voorgenomen worden/ twelck metter tijt henlieden niet ſchadelicſt en ſal vallen. Dit begondt den bloetdorſtigen Raedt te verflauwen/ eñ de humeuren in apparentie te veranderen/ maer ſulcx dat zylieden aenmerckende hen bezwaer-

lijck te ſullen vallen tot haren voornemen te commen met gewelt/ ge-
lieten hen/oft zy tot Reden hadden willen verſtaen: Eñ werden hier
op de eerſte beginſelen van Vredehandelinge inden jare xv^{c} Lxxiij.
gefundeert/ſulcx dat de Heeren Staten van Hollandt/ende Zeelant
(ghebruyckende haren ouden/vromen eñ eenvoudigen aert) hen lie-
ten beweghen/om hare bezwaernissen/soo by ootmoedighe brieuen/
als remonſtrancien te kennen te gheuen/eñ daerop redres te verſoec-
ken/dan de vruchten van deſen begonſten Vredehandel waré aende
zijde van Brabant den eerſten ouerval vande Stadt van Antwer-
pen/byden Spaignaerts inde Hiſtorien genaemt Fuera villacos/ende
vande zyde van Hollandt eñ Zeelandt met hare gheallocieerden/de
ſtrenge tweede belegheringhe van de goede Stadt van Leyden/die
niettemin deur Gods genade/mits de getrouwicheyt haerder bont-
genooten/eñ hare vromicheyt van des vyants gewelt wierde gecon-
ſerveert/ja met zulcken extraordinaris ſchrick vanden Spaignaerts
die voor de Stadt lagen/dat zylieden door Godes crachtige hant in
haer gemoet geſlagen zijnde/ſeer confuſelijck wt Hollandt liepen/eñ
corts daer naer de goede ſtadt van Vtrecht meynden te ouervallen/
als sy/ende andere vande Spaenſche natie inden ſelven jare gedaen
hadden de vermaerde ſtadt van Antwerpen. Deſen eerſtē bedriech-
licken handel alſo afgeloopen weſende/werde door interceſſie vande
alderhoochſter ghedachtenuſſe Keyſerlicker Ma^{t}. Maximiliaen zij-
ner Hoocheyt Heere vader den tweeden handel ghepreparеert/eñ in
den Jare xv^{c} Lxxv. binnen de Stadt van Breda byder handt ghe-
nomen/hoe weynich de meyninge indē ſelue handel vander Spaen-
ſcher zijde was pet ter goeder trouwen/ende tot der Nederlanden
welvaert te doene/brenghen claerlick de beſoignen aldaer ghevallen
mede. Ende en waren de vruchten niet anders als meerdere prepa-
ratien ter oorloghe dan opt te voren/ſulcx dat ſeer corts den ouerval
vande ſteden van Bueren/Leerdam/Oudenwater/Schoonhoven/
Bommenee/ende de belegheringhe der ſtadt van Zericzee/daer wt
procedeerde. Waer na de Spaignaerts/ende hare adherenten met
Rooven/Moorden/ende andere erorbitante ende enorme daden/Ja
ock ouerval vande ſteden hare zyde houdende/hen ſoo groſ aenſtel-
den/datmen aldaer (tzelue niet langer kunnende dulden ofte lijden)
de ſelue/als vyanden vande Nederlanden heeft ghecoorderlt eñ ghe-
procla-

proclameert. Waerop ghevolcht zijnde die Vnie/ ende verbinteniſſe tot Gendt/in Nouembri/An. xv^{c}. Lxxvj. tuſſchen de Nederlantſche Prouincien/ende tot conſeruatie der ſelver welvaert/ Vryheyden eñ Rechten gemaect/is een yegelick bekent. Hoe ontrouwelijck deſelve Vnie/ende verbinteniſſe vande Spaenſche zijde voor goet aengenomen is gheweeſt/eñ wat bedroch ende gheveynſthept daeronder vermengt was. De brieven van Eſcouedo. Die violatie by Don Jean gepleecht. Die wtdruckelijcke verclaringe wten Spaenſchen Raedt byden Baron van Selles ouergebracht/ ende binnen Mechelen geopent. Eenſamentlic de handelingen tot Loeuen ten ouerſtaen van Geſanten van vele Potentaten ghehouden hebben/daer van volcomelick getuygeniſſe inde Jaren Lxxvij.eñ Lxxviij.gegeuen. Hoe bedriechelick/ſchandelick/ſchadelick eñ bezwaerlick den Vredehandel daerna tot Keulen zeer ſolemnelic aengevangē is afgeloopen/Is een yegelick bekent/alſoo ghedurende deſelve niet alleen de Prouincien van Henegouwe eñ Arthois/met eenige andere principale ſteden tot particuliere handelingen zijn geſeduceert/maer alle wterlick gewelt gebruyct jeghens de goede ſtadt van Maeſtricht/eñ vele heymelicke looſe practijcken int werck geſtelt inde andere Prouincien / eñ onder den Leden ende Steden van dien/ om de ſelve mede tot alteratie/ eñ tot hare ruine ende onderganck te beweghen. Met wat practijcken daer naer de ſteden van Vlaenderen in onderhandelinge gebracht/ wat ſchoone voorſlagen den ſelven gedaen zijn/eñ hoe bedroeffelijck het eynde is geweeſt/is datelick gebleken. Tot wat meyninge inden jare xv^{c}. Lxxxvij.ende Lxxxviij. die onderhandelinghe van Vrede is begheert geweeſt/wat bedroch/eñ gewelt daer onder ſchuylde/ heeft die Spaenſche armade (geduerende die handelinge ouergecomen/eñ deur Godes crachtige handt vernielt) openbaer gemaect. Tot wat intentie daer na de Key. Ma^{t}. inden jare xcj. verſocht is geweeſt/ om de ſake vande Vredehandelinghe inde Nederlanden van niews by der handt te nemen/hebben betuycht die Leghers van tijt te tijt wt de Nederlanden tegens den Coninck van Vrancrijcke gheſonden/ daer deur te meer bekent ghemaect is / dat de Spaignaerts eñ hare adherenten/altijts willen in oorloge/eñ wapenen blijuen/ ghebruyckende tpretert vande Roomſche Religie te voorderen / maer metter waerhept trachtende/ om haer voorgenomen generale heerſchappe

ende ty-

ende tyrannie ouer de geheele Chriſtenheyt te ſtabilieren / ende alle Coningen/Princen/Landen/ende Republijcken van hare wettelick ende behoorlick Recht te berooven / ghelijck ten opſien vande Coninginne/t Coninckrijck van Engelant met het ouerſendē der voorſz hooveerdighe eñ gheweldige Armade inden jare xv^{c}· Lxxxviij. ende die triumphen van dien voor de victorie openbaerlick gheſongen / eñ in druckc wtghegeuen is gebleken. Ende gheleth zijnde opte oorloge/ eñ negociatien in Vrancrijcke zedert den ſelven jare/eñ namentlijck op tgene inde naeſte jaren opte tranſlatie vande croone van Vrancrijcke niet alleen vanden jegenwoordigen wettelicken Coninck / eñ van allen den Princen vandē bloede/maer generalijc van alle Franchoſen opde Spaignaerts (onder den name vande Infante) van wegen eñ by laſt vanden Spaenſchen Raedt/ bydē Hertoge van Feria ende andere Spaenſche Miniſters is ghetracteert/ en behoeft tzelue gheen ander bewijs / als daer na byden Parlamente van Parijs eñ andere die Ligue afgevallen by Arreſten eñ andere Juſtificatien gepubliceert/ende in drucke wtghegeuen is kundich gemaect. Eñ als goet regardt genomē woort op het complot inden jare xcij. In Schotlandt met vele principale Heeren aldaer gemaect/ten eynde twintich duyſent Spaenſche ſoldaten in Schotlandt geſonden ende ontfangen ſouden worden/twelck inden voorleden jaer ghenoech wonderlick is aenden dach ghecommen/ (daerouer oock eenige metter doot gheſtraft zijn) en is niet te gelooven dat tſelue op ander fundament is ghebout/ofte belepdt gheweeſt/ in wat manieren ten ſelven eynde niet t Churfurſtendom van Keulen / Stift van Straelbourch / Die Furſtendommen van Gulick/Cleue ende Bergh / eenſamentlick de goede Rijcrſtadt Aken gehandelt/ende gepractiſeert is/brengen niet alleen verſcheyden gheintercipieerde brieuen / maer oock de daden ſelfs mede. Eyntelick hoe ghecontremineert woort jegens de principaelſte Princen van Italien. Hoe grootelijc men is achtende het onderbrengen van die van Hollandt ende Zeelandt (daer mede alle de verreweghde Prouincien gemeent worde) ouume inde ſelue ſedem belli jeghens de gheheele Chriſtenheyt vaſt ende ſeker te maecken/ja ſoo datmen den Turck lieuer noch een groote partye vande Chriſtenheyt ſoude willen laten innemen / als de oorloge jegens de Nederlanden verlaten/ofte het ghewelt van volck van oorloge jegens henlieden

ghede-

gheᵭeſtineert te verminderen/ende in Somma hoemen mette Keyſ. Ma᷑. Chur/ende Furſten van Duytſlandt/ Jae met den ſtaet vande gheheele Chriſtenheyt handelt (alleenlijck tot voorderinghe vande voorſz generale ſpaenſche heerſchappye) blijckt claerlick wt de brieuen gheteeckent byden Conincx van Spaignien ſelfs/waer van een tranſlaet hier by ghevuecht is/beruſtende d'Originele alhier/welcke brieuen oock mede brenghen het poinct by zijne Hoocheyt geproponeert/te weten/dat de meeninge vanden Spaenſchen Raedt niet en is deur ſyne H᷑. ter goeder trouwen de ſaecke vande Chriſtenheyt/eñ namentlick vande Nederlanden/in ruſte ende vrede te ſtellen/ aengheſien dat daer wt blijct dat tot zijne principaelſte Raetſlieden inde ſaecken der Nederlanden geſtelt zijn den Graue van Fuentes/ Don Guillaume de S. Clement/ eñ Stephano d'Yuarra/ alle drie Spaignaerts/ met laſt dat deſelue wtheemſche ſyne Hoocheyt inſtrueren ſullen/ Wie vande Nederlantſche Heeren te betrouwē zijn/ Hoemen de Nederlanden regeerē eñ de vereenichde Prouincien t'onderbrenghen ſal. Die Staten en twijfelen niet/ oft zijne Hoocheyt en heeft wel verſtaen/ dat deur beleydt vanden voorſz Graue van Fuentes/ ende Stephano d'Yuarra/onlancx Doctor Loepes/Medicijn van de Co᷑. Ma᷑. van Engelandt belooft zijn gheweeſt/ vijftich duyſent croonen/omme hare Ma᷑. te vergheuen/ende dat den ſelven Doctor Loepes/Emanuel Loups Tymoro/ende Steuen Ferera de Sanüa (al complicen van tvoorſz moordadich feyt) wt ſaecke van dien/in Enghelant ter doot zijn verweſen/ dat mede deur tbeleydt vanden ſelven/ Fuentes ende d'Yuarra/ Emanuel Andrada/ aenghenomen heeft de Co᷑. Ma᷑. van Vrancrijcke met een ruecker vanbloemen of rooſen/met ſulcken fenijnigen poulder verſien/ dat den'roeck alleenlijck de doot moeſte veroorſaecken/te vergheuen. Ghelwegen tgene bevonden ſal worden by wtinge vande ſake van Michel Renchon/ hem anders noemende de Tresueres Prieſter Namurois/ ouer twee maenden gheleden/ghedelguiſeert in ſoldaets habiten van Bruſſel inde vereenichde Landen ghelonden/dewelcke bekent/ dat hy/ende verſcheyden Moordenaers met belofte ende ghelde ghecocht/ eñ wt ghelonden zijn/ om den perſoon des Doorluchtigen Hoochgeboren Prince Mauritz/ geboren Prince van Oraengien/ Graue van Naſſau/etc. te vermoorden. Jae datmen den Jongſten ſone van

Princelijcke Exie. S.G. (alleenlijck ondt thien jaren). Inde Vniuerſiteyt van Leyden ter ſcholen liggende/niet daer wt lichten/ alſmen den Prince van Oraengien/Graue van Bueren zijnen ouſten broeder jeghens de Rechten/Vryheden ende Priuilegien der Landen/en aller volcken rechten/ violentelick wt de Vniuerſiteyt van Loeuen ghedaen heeft/ maer oock datelijck wil vermoorden/ ſulcx als den voorſz Spaenſchen Raedt te voren metter daet moordadelick heeft doen onbrenghen henne Exien. Heere Vader. Hier wt can zijne H. ende een yeghelijck onwederſprekelijck verſtaen/deur wat lieden/en by wat middelen de goede Ingheſetenen der Nederlanden bedroghen werden/ Ende hoe wepnich de Staten hen verghiſſen/ als ſy den voorſtel van Vredehandel/ alſnv vande Spaenſche zijde wt ghelijcke affectie oordeelen te ſpruyten ghelijck alle de voorgaende hier voren verhaelt. Ja dat alſnv/ ſoo wel ten opſien vande Coe. Maten. van Vranckrijcke ende Enghelant/als deſe Landen/ hen vele weedelijcker ende ſchadelijcker ſaken openbaren/als opt te voren/ ſulcx dat die huneuren des Spaenſchen Raets gheenſſins tot voordeel van deſe Landen verandert en zijn/ als oock gheen apparentie en heeft/dat ſy nv ten hoochſten teghen deſelue gheoffenſeert zijnde/ henlieden voorderlijcker ſouden willen weſen/ als ſy waren voor de voorſz offenſie/oft deſe Landen(daerop ſy recht willen pretenderen) beter tracteren/als die Coningen/ende Conincrijcken van Vranckrijcke/Enghelandt ende Schotlant/ henlieden in Recht/ authoriteyt ende dignitept ghelijck zijn. Waerom oock die voorſz Staten Generael ampts ende Eedtſhalven/ ſchuldich ende ghenootſaeckt zijn hen dies te meer te wachten vande liſtige vonden/ende practijcken des voorſz Raedts. Inſonderhept alſo de vereenichde Prouincien de voorſz voorgenomen exectable moorden/ſo vanden Perſoon des Coninck van Vranckrijcke/ als Coninghinne van Enghelandt/ mitsgaders d'openbare oorloghe die na de aencompſte van zijne H. inde Nederlanden jeghens die Croone/ende ſtaet van Vranckrijcke ghecontinueert wort/ oock nietteghenſtaende dat alle voorgaende preterten ceſſeren/met Reden ſoo hoochlick ter herten nemen/ als de goede alliancie/vrientſchap ende gemeynſchap der ſake vereyſchen. Ende al iſt/datmen ſoude moghen gelooven dat zijne Hoocheyt aen de moordadighe ende vyantlijcke daden een mishaghen heeft:

Soo

Soo en is daer op nochtans ſulcken acht noch inſien te nemen als opt voorhebben/den quaden wille/mepninghe ende intentie vanden Comte van Spaignien/ ende Spaenſchen Raedt/ vanden welcken zijne Hoocheyt zijne commiſſie/ ende authoriſatie aengenomen ende ontfanghen heeft (die hem oock ouer ſulcx t'allen tijden reuoceren/eñ eenen anderen in zijne plaetſe ſtellen moghen.) Waerenteghen men hen niet en can verſien noch verſekeren met eenighe conditien. Mits welcken oor de voorſz. Staten generael niet en connen verſtaen/dat ſy met eenige vrucht binnen de voorſz ge-vnieerde Prouincien/noch buyten deſelue aende Co^e. Ma^t. van Enghelant (daer mede ſy deſen aengaende/ende anderſins in een vaſt verbont ſtaen) noch oock aen de Co^t. Ma^t. van Vrankrijck/ ende andere Potentaten/Vorſten eñ Republijcken deſer Landen/ ende de ghemeyne Chriſtelijcke ſaecke vrienden ende verwanten/ yet ſouden moghen openen nopende de voorſz voorgheſtelde Vredehandelinghe. Maer dencken te blijuen by heure toevlucht tot den Almogende Godt/om van zijne Almachtighe/ende onveranderlijcke handt/ende goedicheyt/hoe wel ſy t'allen tijden ouerweghen hebben/ende alnoch wel connen ouerwegen/ dat alle wereltſche ſaecken veranderlick zijn/van heure rechtveerdighe ſaecke eene loffelijcke vtcompſte/ niet alleen voor de vereenichde Landen/ maer oock voor de andere Nederlantſche Prouincien/ tot voorderinghe van zijne eere/ ende heyligher voort/ende der Nederlanden welvaren te verwachten. Aldus ghedaen/ende ghereſolveert ter vergaderinge vande Heeren Staten generael/ In ſGravenhaghe den xxviij^en. May 1594.

Ter Ordonnancie vande voorſz.
Heeren Staten.

C. Aerſſen.

Ernſt byder Gracie Gods Ertzhertoghe van Oostenrijck etc. Ridder vañ Orden/ Stadthouder/ Gouuerneur eñ Capiteyn Generael.

WElgeborẽ/ Edele/ Erentfeste/ Eerſame/ Voorſichtige/ Lieue beſundere/ De Jnghebornen ende natuerlicke Liefde ende ghenegenthey die wy dragen totte ruſte ende welvaert van deſe Nederlanden/ Ende het miſhagen dat wy ouer langhe ghehadt hebbenvande beruerten/ tweedracht ende ellenden daer inne die zijn. Jo de meeſte ende principaelſte oorſaecke gheweeſt dat wy ons hebben laten beweghen ende ghefegghen om de Regeeringhe van dien te aenveerden/ als vaſtelijck verhopende dat God almachtich ons de gracie gheuen ſoude van de ſelue eyntlijck te moghen verloſſen wt deſe ſware/ bederffelijcke inlantſche oorloghe/ die nv ſo langhe Jaren gheduert heeft tot grooten verdriete/ laſte ende achterdeel vande voorſz Landen ende van alle de Chriſtenheyt. Want ſoo verre men wilt ouerdencken de voorſpoet daer inne die gheweeſt zijn ten tyde dat ſy waren in vrede/ vereenicht onder de wettige ende behoorlicke gehoorſaemheyt vanden huyſe van Borgoendien ende Oostenrijck/ ende den goeden Reghel die ten ſelven tyde aldaer gehouden worde int ſtuck van Juſticie/ Policie eñ Crijchſoirden/ waer deur de voorſz Landen waren vermaert ende verheuen voor alle Conincrijcken ende Heerſchappyen. Ock den grooten Rijckdom die aldaer ſoo ouervloedich was by middel vande Tractaten/ Verbonteniſſen/ Confederatien/ Zeevaert ende Coopmans-handel/ ſoo ſy hadden op Portugael/ Spaignien ende Jndien. Wy zijn verſekert dat daer niemant van verſtande en is/ dien wt gantzer herten niet leet en ſy te ſiene de groote ende beclagelicke veranderingen/ ſedert vyfentwintich ſoo dertich Jaren herwaerts den voorſz. Landen ouercommen/ ſampt de menichfuldige laſten/ exactien ende beſwaerniſſen die het arme ghemeyne volck daerentuſſchen gheleden heeft/ ende in verſcheyden quartieren alnoch tegenwoordelijck is lydende. Ende die ock niet en wenſche dat metten eerſten eenige goede ende bequame middelen te werck gheſtelt worden om de voorſz. Landen wederomme in hunnen ouden ſtaet/ ghemeyne ruſte ende onderlinge eendrachtichey te brengen/ Waert de ock ſtrecken alle onſe gedachten/ ende met ſulcken voornemen ſyn wy herwaerts

ouer ghecommen/ Verlatende het goet ghesel∫chap van zijn Ey. Mat. on∫en genadichſten Heere / ende vande andere on∫e broeders ende mae∫chap/ ons eygen Vaderlant / ende de Regieringhe van ſoo vele treffelicke Coninc∣rijcken eñ Lantſchappen/die ons beuolē waren/met verſcheyden andere on∫e goede gelegentheden onnoodich hier te verhalen/ Op hope dat wy v bereyt ende gheneghen ſouden vinden om te commen tot on∫er goeder meyninghe ende intentie. Ende hoe wel wy niet en twijfelen dat al t∫elue v luyden ghe∣noechſaem bekent is ſoo deur de ghemeyne mare/ als deur het rapport van ſommighe per∫oonen/ende dat v luyden niet min aenghenaem we∫en en ſal: Als wy ſelue behartigen uwe ende uwer nacomelinghen eygen Ruſte / ver∣ſekerthey t ende welvaert/ Nochtans en hebben wy niet willen laten v luyden al t∫elfde voor te houden by deſen/ ſoo om te meer te weeren ende ontwor∣telen alle wantrouwicheden / als om naerder te openbaren on∫e voor∫ß. goede ende oprechte ghenegenthey t/ende tghene ghy vrye lijck van ons moecht ver∣wachten. Naedien dan de ſaecke v ſo na is raeckende/ſal v luyden debuoir we∫en/ v ſelue / ende den ghenen die onder v ſyn vierichlijck voor oghen te ſtellen tgeluck/ heyl/ ende welvaert ſoo daer wt mach toecommen den Va∣derlande ſoo jammerlicken deur de∫e langduerige orloghe be∫waert ende be∣dorue. Ende ſoo verre de voor∫poet ſoo ghy de∫e le∫t voorleden Jaren ghe∣hadt hebt (gelijck de ſaken vander orloge onſeker ende wanckelbaer ſyn) eeni∣ghen ſoude moghen doen vergheten de voorgaende quaden ende ongelucken/ eñ niet doen dencken opde ghene die alnoch ſouden mogē ouercomen/ eñ daer deure hen laten voor∫taen dat ſy gantz ende teenenemael wel verſekert ſyn/ ſonder de∫e goede occa∫ie te willen waernemen ſo en ſal niet dan dienlick zijn te bedencken verſcheyden ghepa∫ſeerde dingen ende exemplen leerende/dat in corten tyde ſoo groote veranderinghen ghe∫chieden moghen / dat dickmaels men met beden niet en can verweruen tghene men corts te vozen / met eeren ende Reputatie heeft connen vercrijghen. Daeromme ver∫oecken wy v goedertierenlick ende ernſtelijck dat/nadien ghy v alte∫amen daer op wel ſult beraden hebben ende alles wel rijpelicken ouerwoghen / ghy ſelfs ons voor houdt/ ſoo eerlicke/redelicke ende verdraechlicke conditien dat by middel van diere/men mach hoe eer ſo lieuer ſpeuren ende gewaer worden/ dat ghy niet en ſyt ſoeckende tverlengen ende voortganck vande orloghe/medebrenghende ſoo menigherhande ongemacken ende be∫waerni∫ſen/ tot laſte ende verduc∣kinge vande ghemeynte/als eenen regelijcken wel kennelicken is/maer dat men

men beel eer daer deur mach gheraecken tot eene goede gelucksige vrede/vaste ende verseker de Ruste. Ende van onsent weghen/ sullen wy v metter daet bewysen dat daer inne egheen bedroch noch arghelist en is schuylende / Als niet soeckende eene gheveynsde dan eene warachtige ende stantastige Vrede/ sulcr dat alle tghene wy doen/is met goeder ernsten ende eenvoudicheyt/ tot voorderinghe vande ghemeyne welvaert / indien ghy dan van uwent wegen daerby brengt den seluen puer eñ goeden wille/ sult ghy oock daer deur thoonen/ hoe vele ghy ons acht ende van ons houdt / ende begheert te versien in tghene van noode is tot v eyghen besten ende oirboir / Gheliick al tzelue v breeder sullen verclaeren M.en Otto Hartius ende Jeronimus Coeman/ Rechtgeleerden brenghers deses / daer toe wy ons verlaten ende ghedragen met aenbiedinghe van onsen goeden wille tuwaerts. Biddende Godt Almachtich Welgeboren/Edele/Erentfeste/Eersame/ Voorsichtighe Lieue besundere/dat hy v luyden gespare in een lanck salich leuen/ Wt Brueffel den 6. dach van Meye 1594.

V. Williger

Ernestus.

Voor Ordonnantie van zijn Hoocheyt.

S. Westernach.

Het opſchrift deſes briefs luyde aldus.

Den Welgheborẽ/Edelen/ Ernteſten/ Eerſamen/ Voorſichtighen/ Onſen Lieuen beſunderen de Staten van Gelrelandt/ Hollandt/Zeelandt/Vrieſlandt/ Vtrecht/ Overyſſel ende andere vergadert in ſ Graeuenhage in Hollandt.

PROPOSITIE

Ghedaen by Otto Hartius ende Ieronimus Comans Rechtsgheleerde van Bruſſel, inde vergaderinghe vande Heeren Staten generael in s'Grauen-Haghe, den xvj. May 1594.

MIjne Heeren/alſo wy om eenige particuliere ſaken ende gheſchiften te verrichten/ hadden vanden Heeren vanden Rade van Staten/ nu onlanex verleegen paſſepoorten om te moghen comen in deſe vereenichde Prouintien/(waer van wy de ſelue Heeren ende den genen die daer aē de goede handē mogen gehouden hebben/dienſtelijc ende vrientelijc zijn bedanckende/ met erbiedinge van deſgelijcx te doene ende beſorghen ouer onſer zijde/ voor den genen die van hier des ſouden moghen van noode hebben:) ende dat tſelue was ghebroocht ter kenniſſe vande hoochept vanden Eertſ-Hertoghe van Oosterrijck Ernestus: Heeft de ſelue goet gevonden ons met eenen te belaſten/dat wy van ſijnen tweghen/ V. E. ende L. ſouden begroeten/ alles goets aenbieden/ende verclaren/dat de principale oorſake daer deur hy hem heeft laten gheſeghen ende bewilligen in deſe Landen te comen/is gheweeſt de beſundere liefde ende genegenthept/ die hy altijt tot het welvaren ende ruſte vande ſelue Landen heeft ghedraghen/ende dat hy verhoepte dat Gode eens de genade ſoude gheuen/deur middele van ſijnen perſoon/de ſelue wederomme te ſien vereenicht/ in goeden vrede ende onderlinge vrientſchappe/ gelijck de ſelue voor den aenvanck ende oprijſen vande inlantſche troubelen zijn geweeſt. Tot welcken eynde om naerder te verſtaen ſijnen goeden wille ende meyninghe/ heeft ons oock bevolen ende operlacht V. E. ende L. te behantreycken de vrienē/die wy den twaelfden deſer maent hebben overgheleuert/ Wel meynende dat V. E. ende L. daer wt ſullen claerlijck verſtaen hebben/ſijne gedachten/ſinnen/ ende ghevoelen nerghermeer toe te ſtrecken/ dan om te beſorghen dat de Landen ende onderſaten van dien/ſouden moghen worden bevreedſaemt met een oprechte ghedueringhe ende ongeveynſde vrnde. Ende hoewel tſelue in voorleden jaren tot meer reyſen te vergeefs mach zijn ghepoocht/ende dat oock eenighe vrede-handelinghe oft accoordt ghetreffen zijnde/ men is terſtont deur nieuwe miſverſtanden/ wederomme ghevallen in vyandtſchappe/ ende oorloghe/ (door wiens kept oft toedoen en ſtaet in deſer ghelegenthept niet te onderſoecken/ ende Godt wille dat nemmermeer onderſocht en mach worden.) Suler dat V. E. ende L. meſſchien bevangen met eenighe wantrouwe/ ſoude bevoecht ſchijnen te zijn alle ſulcken handelinge t'ontleggē/ eñ afſlaen beſunder naer diē in corte jaren herwaerts/de ſakē ooc wat ſijn geloopē naer den

ſinne ende wille van V.E. eñ L. Nochtans betrouwende ſijne hoochept dat de ſelue niet en ſullen ſtaen ende ruſten op eenighe tempozelle ende veranderlijcke proſperiteyt/daer van de gewelene occaſien lichtelijck moghen comen te ceſſeren. So ſoude de ſelue ende alle L uyden van eeren/liefhebbers van eene ghemeyne ſtants ruſte/wel beghceren ende wenſchen/dat V. E. ende L. ſouden willen ſich erinneren ende voor ooghen ſtellen inden eerſten/dat alle wereltſche ſaecken hebbē heuren tijt ende ſayſoen/Ende gelijt datter is tijt van diffidentie/daer na oock wel comt ende volcht ſaiſoen van confidentie/ datmen malcanderen behoort te betrouwen/ ende verſien tot ſijne ende ſijner naercomelinghen verſekerthept. Ten anderen dat nopt in eenighe contreyen vande werelt en is opgheſtaen noch geweeſt ſo groote twiſt/tweedracht/ende miſverſtandt/ tware publijcke oft tuſſchen particuliere/het en is ten langhen leſten gheeyndicht ende nederghelecht/meer met tractate ende conditiēn/ dan met cracht ende ſtrengichept van wapenen/mits dat den crijch is van ſo onſaligher vruchtbaerhept/ dat gemeynelijck den eenen baert/ vooꝛtbꝛengt/ ende voedt den anderen. Ten derden dat geenen Prince/Staet/oft Republijcke en is ten beſten vergaen het verweyghceren ende afſlaen van eerlijcke ende verſekerde aenghcboden vꝛedehandelinge. Welcken aengaende wy lieuer hebben d'exempelen van onſen tijt ende memorie voꝛby te gaen/dan by verhael van dier te openbaren oft doen gedencken die fauten ende miſgrijpen by d'eene oft d'andere gebeurt. Dan dat V.E. ende L. nu ter tijt noch ſoude beweecht oft getardeert moghen woꝛden met eenigherhande diffidentie/ ſoude ſchijnen (ſpꝛekende onder behooꝛlijcke verbeteringhe) genoech te weſen buyten redene/ naer dien de tractatie woꝛt aengegeuen in anderen tijt ende ſaiſoen/by ſeer verſchepden occaſien ende inclinatien van willen/ende genoech gheſtelt ter diſcretie ende arbitragie van V.E. ende L. ende oock met andere perſoonen/ als te weten met ſijne hoochept/gheſpꝛoten uyten huyſe van Ooſtenrijck/wiens opꝛechtichept/verſtandt/ deucht ende eere/ betamende waracht̄ighe ende wel gheſoꝛmeerde Princen. Daer uyt alleenlijck mach woꝛden verſtaen/ dat ſeuen oft acht achter malcanderen uyten ſelucn huyſe zijn geꝛomen totten Keyſerdomme vanden heylighen rijcke/ niet deur ſucceſſie/ diet ſo wel quade als goede Princen is gheuende/ maer by gewillige ende vꝛye electie/ vande Ceur-Voꝛſten ende ghemeyne Staten des Rijcx / ghemeynelijck vallende ende begront op pꝛincelijcke deuchden ende ſtantvaſtichepdt in woꝛden ende wercken vande gekoſene: Ghelijck dat noch onlancx is ghebleken inden perſoon van Keyſer Maximiliaen/de tweede/Vader van ſijne Hoochept/geweeſt hebbende van ſulcken moderatie ende goedertierenhept dat hy moet woꝛden geacht ende ghehouden voꝛ een ſo beſunder ende wtnemende inſtrument om alle publijcke twiſten ende onverſtanden tot cꝛept vande Religie ende republijcke te accommoderen / in balance te houden/

houden/ ende neder te legghen/ dat ſijns gelijcke niet bele en is gelien ghe-
weeſt in voorleden tijden. Ende willende ſijne hoochept naer comen ende
volghen de voetſtappen ende exemplen vande ſelue heeft door ons aen V.
E.eñ L.wel willen ſenden de ouergeleuerde brieuen/die wy niet en twij-
felen V. E.eñ L. ſullen met ſulcken vriendelijcheyt ende affectie hebbē ont-
fangen/als wy voor ſeker houdē de ſelue waerachtelijc ongeveynſdelijc ge-
ſchreuen te ſijne. Begheerende daeromme eñ ernſtelijck verſoeckende dat
V.E. ende L. gheliefue d'innehouden van dien ryppelijck te ouerweghen/
ende die ſelue ſo behertighen ende beantwoorden/ dat ſijne Hoochept ende
alle Luyden van eeren/ moghen ſo eer ſo lieuer oorſake hebben van eenich
ghenoegen naer heurder alle verwachtinge ende verhopinge die ſy hebben
in V. E. eñ L.voorſichtichept ende prudentie / met aenbiedinge dat ſo ver-
re V. E. ende L. repreſenterende deſe heerlijcke vergaderinge oft yemant
int particulier / ſich ſoude vinden geoffenſeert oft gedifficulteert in eenighe
woorden/poincten/ oft verſtande van tvoorſz ſchrijuen van ſijne hoochept/
ende ghedient ware ons daer van te doene openinghe / wy bereet zijn ende
verhopen dien aengaende ſulcken bericht te doen/ datmē inſgelijcx ſal oor-
ſake hebben van contentemente/Dwelck is in effecte tghene wy wt tracht-
te vande clauſule van credentie inde voorſz brieuen begrepen ende ſtaende
op onſen perſoon/V. E. ende L. hebben voor te draghen ghehadt / Vrien-
delick biddende tſelue heur te willen wel laten ghevallen ende ons int goe-
de af te nemen.

Daer toe alleenlick voeghende met oorlove ende ghedooghe van V.E.
eñ L.dat ghemerckt men verſtaet dat zijne Hoochept bynde confeſſie eñ de-
claratie van ſekeren ghevanghen alhier/woordt beſchuldicht / al oft de ſelue
ſoude voorghenomen hebben den perſoon van zijne Exc. Graue Mauritz
us van Naſſau/ deur den ſelven Gevangen oft anderſins te doen ombren-
ghen / volghende den laſt ende oordre die hy dien aengaende ſoude ghehadt
hebben vanden Graue van Barlaymont / weſende een onverdraechlijcke
ende impudente delatie/ van laſten die nopt en zijn ghecomen noch en heb-
ben gepaſſeert/in oft deur/de minſte gedachteniſſe vāde voorſz ſijne Hooch-
hept/wt den hupſe oft ſtamme vande welcke ſulcke in fame leelijckheyden
oock nopt en zijn in voorleden tyden ghepracedeert/ noch met Gods hulpe
procederen en ſullen : Wy hebben van wegen ſijnder voorſz Hoochept/ om
te comen tot kenniſſe vande oprechte waerheydt V. E. ende L. wel willen
voorhouden / dat de ſelue ſoude believen goet te vinden den Ghevanghen
in verſekerde bewaerniſſe met eenighe Commiſſarieſſen te ſenden naer
Antwerpen oft Bruſſel/onder ghelofte bynde voorſz ſijne hoochept te doen
vande ſelven ter ghedeſigneerder plaetſe ende tijt / wederomme te leueren
ende laten volghen onverhindert / oft wel te laten tranſporteren naer Bre-
da/ weſende onder t'ghebodt ende juriſdictie van deſer zyde regeeringhe

Notade
Extraord
paſſage

om aldaer met gemelten Graue van Barlaymont(die tot dien eynde/vergeſelſchat met eenige Commiſſarißen inden name van ſijne Hoochz hoochept/ aldaer ock ſal erſchijnen in perſoone) gheconfronteert ende op de circumſtantien ende particularitepten dienen ſal adviſeren / ende bevinden noodich te zijn geexamineert te werden / mits daer toe hem verleenende reſpectivelijck behoorlijcke paſpoorten oft immers dat H. E. ende L. ſoude willen eenich ander expedient voor te ſtaen/ ſulcke als ſy ſullen bevinden te behooren om te comen tot ontdeckinghe vander waerheyt / dwelck eyghentlijck ſal mogen dienen tot ontlaſtinge ende onſchuldinge van ſijne Hoochheyt / ende ock van H. E. ende L. ende comen tot grooter eere vander juſtitie van deſer zyde/als dienen in ſulcken ghevalle niet en ſoude in dminſten connen bedencken/al oft om eenighe andere particuliere conſideratien ſulcke dinghen ſonden bynden Ghevanghen ghelept ende verclaert oft anderſins wtgheſtroyt zijn/tot naerdeel/ ende verleeninghe van pemant oft om te verachteren eenich goet voornemen van ſijne hoochept. Aldus geproponeert ende gedaē inde vergaderinge vande Heeren Staten Generael/ den xvj^en. Map. 1594. In Sgrauen-Haghe by ons onderghelchreuen.

Otto Hartius. Ieronimus Comans.

Ghedaen by Michiel de Renichon ghebozen van Templon/ Paſtooz van Bollier/ beyde int Landt van Namen: inhoudende den moozdadigen aenſlach die hy hadde voorgenomen tegen den perſoone vanden hoochgebozen Vorſt Graue Mauritz/ gebozē Prince van Oranien Graue vā Naſſau/ etc.

Mitſgaders de ghevolchde Sententie ouer hem ghegheuen in s'Grauen-Haghe den ij. Iunij. 1594. leſtleden.

Alſoo Michiel Renichon ghebozen van Templon/ Prieſter Paſtooz van Bollier beyde int Landt van Namen/ ghevanghen/ bupten pijne bekent heeft ende oock ghebleken is dat hy in Soldaets habijte ghecleet zijnde/ opten xxᵉⁿ. Martij leſtleden met brieuen van Graue Floris van Barlaymant ghereyſt is van Bruſſel naer Louuen/ Diest/ Herenta's ende Turnhout/ daer hy midts de vooꝛſz brieuen met conboy is ghelept geweeſt/ ende van Turnhout vooꝛts met een Soldaet vanden Garniſoene aldaer na der ſtede van Breda/ daer hy inneghecomen zijnde opten xxjᵉⁿ. der vooꝛſz Maendt/ den Gouverneur heeft ouergheleuert ſekere beſloten brieuen vanden vooꝛnoemden Graue van Barlaymant addreſſerende aenden Capiteyn Larigon/ ghecommandeert hebbende optē vooꝛſz huyſe vā Turnhout/ inhoudende dat dē Brenger was herwaerts ouerreyſende deur expres bebel vanden Eertz-hertoge Eneſtus van Oſtenrijck/ den Ghevanghen vooꝛts den vooꝛſz Gouverneur aendienende dat hem bevolen was te belepden ſekeren aenſlach op de vooꝛſz ſtede van Breda/ dien hy gevangen met verſcheyden onwaerſchijnlicke redenen becleedende daer by bleef perſiſterende/ leggende: dat hy eenighe Jaren geweeſt was Secretaris vanden Abt vā Malonne/ ende onlanck vooꝛ ſijne comſte was geadvancheert omme te dienen als Secretaris vanden vooꝛnoemden Graue van Barlaymont/ al twelcke hy nochtans daer na bekent heeft verſiert te zijn/ ſonder te willen leggē waer toe hy herwaerts ouer was gecomen/ tot dat hy gebracht zijnde alhier inden Hage/ ende opten eerſten Aprilis des avonts gheaccenteert hebbende hem ſelven te verwoꝛghen ende ter doodt te brenghen met eenen ſtrop die by hem ghemaeckt was vā ſijne wapen-neſtelingen/ eñ aen ſeker pſer inde Gepole vaſt ghemaeckt daer onder hy leggende is gevonden/ hebbende om ſijnen hals het roode bloedige littecken vandē vooꝛſz ſtrop/ ende ſijne ſprake hem leer ghecreneert zijnde/ ende dat den Gevangen opten ijᵉⁿ. Aprilis vooꝛts bekent ende daer na tot verſcheyden tijden/ ſoo by monde als by vele gheſchriften van ſijn eyghen hant verclaert/ eñ opten xxᵉⁿ. Aprilis ende wederomme den leſten May bupē alle pijne eñ bandē bekent eñ geaffirmeert heeft/ dat mitz

eenige geſchillen eñ proceſſen die hy hadde jegks dē ingeſetenē vā Bolliers/ omme t'unnecomē vā ſijne voorſz Paſtorie/ende mitz dat het Lant daer ontrent ſeer beſchadicht wert deur tvolck van Gorloge/hy genootſaect is geweeſt geleden ontrent twee jarē ſijne voorſz Paſtorije te verlaten/eñ delelue deur eenen Cappellaē te doē bedienen / eñ dat hy hem binnen der ſtede van Namen begeuē hadde tot Schoolmeeſter/ ſonder dat hy oyt in dienſte vāden Abt van Malonne oft vanden Graue van Barlaymont was geweeſt/ maer dat hy was Prieſter ende Paſtoor van Bollier/ende dat den aenllach op Breda een gemaect ende verliert werck was/dat hy gheromen zynde in kennille byden Graue van Barlaymont/ ende midts dien op eenen auont ten eten geroepen zijnde byde Edelluydē vañ vooꝛſ Graue/hy naerdē eten byden ſeluen Graue gebracht is in een camer alleen/hem bzaghende waeromme hy gevangen in alſulcken cleynen traictement ſijnē tijt was verlijtende/gemerckt hem geen middel ende goet traictement en ſoude ontbzekē indien hy goede courage hadde/ende hem ſelven wilde voorderen/waer op den Ghevanghen ſijnen dienſt preſenterende / Hadde den Graue int eynde vañ maent van Febzuario leſtleden deur ſijnen Cappellaen den Gevangē doen halen wt ſijn Schole/ eñ des auonts naer den eten met hem in preſentie van eenighe andere gheſpzoken hebbende van eenen aenllach op de ſtadt van Breda/heeft hem Gevangen daer naer wederomme in eē camer alleen geroepen/ ende aldaer te kennen gegeuen dat hy hem wilde communiceren een ſtuc vā ſeer grooter importantie/ ingevalle hy hē ten dienſte vandē Conine wilde laten gebruycken/ met beloften dat hy rijckelijck daer van ſoude worden gerecompenſeert/waerinne den Gevangen conſenteerde/ende daer naer met den Graue van Barlaymont deur ſijn bevel ghereyſt zijnde naer Bruſſel / daer den ſelven Graue verſchepden repſen te Houe hadde gheweeſt/hadde den Graue van Barlaymont daer naer wederomme te Houe gaende den Ghevangen geboden hem te volghen/ende int Hof den Graue verſchepden camers doorgegaen/ende den Gevangen hem ghevolcht zijnde/was den Graue inneghegaen inde camer vanden Eertz-hertoghe/ daer den Ghevanghen middel hadde om den Eertz-hertoghe te ſien/gelijc ooch den Eertz-hertoge middel hadde omme te ſien hem Ghevangen/ die mede inde camer meynde te volghen / maer t'wert hem beleth door het toevallen vande deure/die nochtans met gheheel gheſloten was / ſulck dat hy blijuende daer voor/wel hoorde dat den Eertz hertoge mettē Graue waren ſtamē ſpzekende in Latijn eñ Spaenſch/ſo veel wel verſtaende/dat ſy int ſcheyden ſpzaken van recompenſe/eñ dat den Graue wederomme upter camer gaende/ende den Eerz-hertoge byde deure zijnde/ſeyde: Cumulatè & largo fœnore ſatisfaciam, ende dat dē Graue comende inde voorcamere jegens hem Gevangen ſeyde/dat hy dē Eertz-hertoge van heure ſake hadde gheſpzoken/ eñ dat den Eertz-hertoge oꝛdonneren ſoude te tellen twee-hondert Philips Daelders,

ders. Eñ des abonts na den eten den Graue van Barlaymont wederom-me metten Gevangen in een camer alleen zijnde/hadde hem Ghevanghen voorgehouden dat hy last hadde vanden Eertz hertoge omme wt te ropen oft deur de derde hant te doen wt ropen Graeff Mauritz van Nassauwe/ ende dat hy alreede eenige persoonen daer toe hadde int werck gestelt/ ende indien hy Gevangen hem daer toe mede wilde laten gebruycke dat hy seer wel daer aen soude doen / ende dat hy ende sijne vrienden bouen maten soudē werden gherecompenseert/ende dat hy soude wesen ghesalveert/daer by voegende datter alreede vijfthien duysent Croonen ghereet lagen omme te tellē op de eerste tijdinge vā dat t'voorsz assassinat volbracht soude zijn/waer op hy Ghevangen gesept hadde suiker te zijn buyten sijne professie als noit de wapenen gehandelt hebbende/dan hadde den Graue van Barlaymont daer op ghesuccesseert met verscheyden redenen eñ groote beloften/ seggende:suiker te wesen den wille vanden Comne eñ t'bevel vandē Eertz hertoge/ Suiker dat den Ghevanghen tselue aenghenomen/ende belooft hadde daer inne te doen alles wat hem moghelijck soude zijn/ ende vragende hoe suiker soude connen ghescheyden / hadde den Graue ghesept dat de Heere Graeff Mauritz was een Jonckheer wesende ghenoech familiaer ende ghemeynsaem / dat hy daeromme d'occasie wel soude vinden indien hy hem met een wilde verhaesten/maer de sake met loode schoenen beleyden/dat hy in dese Landen gecomen zijnde/inden Hage oft elders daer Graeff Maurits hem meest soude onthouden/ Schole houden/eñ verwachten soude d'andere die tot gelijcken eynde souden comen tot zes in getale / ende dat hy Gevangen den seuende soude zijn/om den eenen haelgerende/hyden anderen volbracht te worden/ dat hy alhier soude moghen coopen een paer goede Pistoletten/ deselue altijts wel onderhouden als een uperwerck / ende die wel gheladen hebbende met twee oft drie loyen / soude Graeff Maurits daer mede deurt lijf schieten/ofte hem ommebrengen met eenighe andere middelen by hem te bedencken/ofte die d'anderen thaerder aencomste/ met hem naerder souden communiceren / maer in allen ghevalle dat best soude worden gherecompenseert/die best soude hebben ghecxploicteert/datter oock noch andere persoonen waren diemen inghelijcx behoorde te exterminieren / Te weten Barnevel oft Barnevelt/Longelius ende Aldegonde/ ende indien hy Gevangen yemant van dese ter doot vrochte dat hy daer ouer grootelijcx soude worden gherecompenseert/ Bevelende voorts hem Gevangen dat hy sijnen name niet en soude gebruycken/ maer eenen anderen name nemen/ dat hy hem oock soude cleeden als een Soldaet / ende na verscheyden andere propoosten hadde den Graue van Barlaymont by hem doen comen seliere andere persoon hyden Ghevanghen ghenoemt/ ende die hy seyde te wesen een vanden voorsz zes persoonen/ ende den Graue jegens dē seluen persoone verhalende t'ghene hyden Ghevanghen was aenghenomen/hadde den

voorsz

voorsz persoon hē Gevangē genoemt sijnē Camerade/ leggēde dat hy heur haelt in Hollāt sonde volgē met verschеydē andere propoosē / Verclarende voorts hy Gevangē dat vandē tijde vandē Hertoge van Parma die voorsz zes persoonē/zijnde alle dootslagers/tot noch toe in qualite van Edelluydē te Houe in gagie vandē Comte onderhouden worde / omme die in saken vā consequentie opde wederpartije te mogē gebruyckē/eñ dat den Graue van Barlaymont middelertijt deur sijnē Secretaris wt handē vā Steuē Dynra hadde doē ontfangē de voorsz somme vā hondert Philips Daelders/ welckē Secretaris deselue aendē gevangē hadde ouergetelt in sekere specie van gelde/die hy Gevangen geschreuē hadde in seker boeckē ouer hem gevonden ter somme van vijf-hondert Gulden / ende dat hy Ghevanghen willende repsen van Bruyssel naer Antwerpen den voorsz persoon hem geleydēde tot aēde schuyte/hē geseyt hadde/dat sy te samē tot Leydē gesonden soudē worde/ dē gevangē hē vragende waer dat was/eñ tot wat eynde/leyde hē dat Leydē was eē stadt eñ Universiteyt in Hollāt/dat dē Jongē Prince vā Oranien aldaer studeerde/eñ dat sy aldaer soudē gesondē worde omme hē te verlatē eñ t'leuen te benemē/ Waer naer hy Gevangen volgende t'voorsz bevel vandē Graue vā Barlaymont voornoēt hē gecleet hebbende in Soldaets cleederen/eñ hē noemende Michiel de Trunere/was eerst gerepst op Antwerpē mette voorsz brieuen vandē Graue vā Barlaymont aē Larigon/dā verklaēde dat hy vā Turnhont was vertrocken/ was wederomme gekeert na Bruyssel/eñ vā daer met andere brieuē vandē Graue gerepst op Loeuē/ Diest/Herentals ende Turnhout/daer hy mits deselue brieuen met Conboy was gelept/ende dat hy Ghevangen dien volgende in manieren voorsz verhaelt ghecomen was binnen der Stede van Breda.

So ist dat die Radē totter kennisse ende judicature vā desen/bydē Heeren Statē Generael vande vereenichde Nederlandē gecommitteert/bebindēde tselue te wesen saken vā seer quaden exempel eñ consequentie/ die in een Lant vā justicie eñ sonder pericule/ schade eñ ruyne vandē ruck eñ welstant vandē Lande eñ gemeene saken niet en mogen getollereert/maer swaerlijck gestraft behoorsz te worden tē exempel van andere: Op alles geleth/doende recht wt den naems eñ van wegen den seluen Heeren Statē Generael vanden vereenichde Nederlandē/ dē voorsz Gevangen gecondenneert hebben eñ condempnerē mits desen/gebracht te worde tē ter plaetse daermē gewoonlickē is justicie te doē/eñ aldaer geexecuteert te worden mettē swaerde sulcx datter die doot naervolcht/sijn lichaem daer na gequartiert/thooft gheselt op eenen staec/ eñ die quartieren wtgehangē te worden op de vier gewesten vanden Hage anderen ten exempele/ende verclaren sijne goederen geconfisqueert: Aldus ghepronuncieert inde Audientie vanden Houe van Hollant/ den 11den. Junij. 1594. was gheparagrapheert Nievelt vt. Onder stont: Ter ordonnantie vande voorsz Raden/by my/ ende was ondertepckent.

G. Van Zuylen.